

Lisa 4. Ülevaade MAK 2014-2020 teavitustegevustest

1. Maaeluministeeriumi teavitustegevused

2015. aastal korraldas Maaeluministeerium MAK 2014–2020 rakendamiseks vajalikke kohtumisi erinevate organisatsioonide esindajatega. Kokku korraldati 5 ühepäevast kohtumist.

Pressiteated

Maaeluministeeriumi pressiteated ja uudised avaldatakse ministeeriumi veebilehe www.agri.ee avalehel.

2015. aastal avaldasime kokku 49 MAK 2014–2020 seotud pressiteadet (2014. aastal – 31), kus peamisteks teemadeks olid: uue arengukava rakendumine ja sisu tutvustamine, ühistulise suurtootmise meede, sigade Aafrika katku leviku takistamiseks bioohutusnõuetesse investeerimine, esimene avatud talude päev, maettevõtete/põllumajanduse olukord, arengutrendid jmt.

Levik: veebilehele, meedia listis olevaile ajakirjanikele ning põllumajanduse, maaelu ja toiduainetööstuse valdkonna organisatsioonidele ja liitudele, Maaeluministeeriumi haldusala asutustele. Originaalkujul või kokkuvõtvalt on pressiteateid kajastanud erinevad paber- ja elektroonilised väljaanded, uudisteagentuurid, raadio ja TV, portaalid. Pressiteadetes avaldatud teemadel esitasid erinevad meediakanalid vajadusel lisaküsimusi ja said soovitud vastused.

Sotsiaalmeedia

2014. a kevadest kasutab Maaeluministeerium aktiivselt sotsiaalmeedia võimalusi *Facebook*'is: <https://www.facebook.com/Maaeluministeerium>. Alates lehe loomisest on *Facebook*'i vahendusel jõudnud tuhandete inimesteni info erinevatest info- ja teabepäevadest, esile on tõstetud MAK 2014–2020 tulemusi, Eesti põllumajandustootjate saavutusi jpm. 2015. aastal toimus Maaeluministeeriumi *Facebook*'i vahendusel MAK 2007–2013 toetuste tulemusi tutvustav teavituskampania.

Koduleht

MAK 2014–2020ga seotud info jaoks on Maaeluministeeriumi veebilehel kasutusel eraldi rubriik <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>, mis on lihtsasti kättesaadav ministeeriumi kodulehe esilehelt. Uuenenud veebilehel on info esitatud kaasaegselt ja arusaadavalt struktureeritult.

Veebilehel on üleval üldinfo MAK 2014–2020 strateegiliste dokumentide, meetmete, õigusaktide, seire ja hindamise, logo jne kohta. Infopäevade jmt kohta käiv aktuaalne info on kättesaadav ka uudiste alt ja tõstetakse vajadusel esilehelt eraldi esile.

Avalikustamise/tähistamise määrus

2015. aastal valmis ja allkirjastati MAK 2014–2020 määrus „Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalusele viitamise täpsem kord“.

Koostöö meediaväljaannetega

Aastaringselt anti erinevate kanalite ajakirjanikele infot, sh statistilisi andmeid MAK 2014–2020 meetmete kohta, saadeti artikleid ja edulugusid. Lugusid avaldati nii trükimeedias, veebis, raadios kui ka televisioonis. Pidevalt vastati ajakirjanike päringutele MAK 2014–2020 toetuste, nende jagamise korra, meetmete tingimuste jms teemadel. Oluline osa tegevusest keskendus rahastamisperioodi 2014–2020 ettevalmistuste ja MAK 2014–2020 sisu tutvustamisele.

Avatud talude päev

2015. aasta 19. juulil toimus esmakordselt üle-eestiline avatud talude päev, mis aitas tutvustada maaelu arengukava investeringute toel moderniseeritud põllumajanduse ja maapiirkondi. Kokku avas ukseid 147 talu ja põllumajandustootmist ja nendesse tehti ligikaudu 45 000 külastust. Avatud talude päevale eelnes ka laialdane reklaamikampaania.

Avatud talude päev pälvis Eestis laialdase tähelepanu. Eesti Suhtekorraldajate Liit valis avatud talude päeva 2015. aasta suhtekorraldusteoks, kui hea näite maaelu ja põllumajanduse populariseerimisest ning tutvustamisest.

Telesaade „Suvenaabrid“

MAK 2014–2020 edulugusid tutvustati juulis ja augustis 2015 Eesti Televisioonis eetris olnud populaarses telesaates „Suvenaabrid“. Seitsme saate keskmine reiting oli 72 000 vaatajat saate kohta.

Maamessil osalemine

MAK 2014–2020 meetmeid ja nõudeid tutvustati aprillis 2015 Tartus toimunud Maamessil, kus Maaeluministerium oli esindatud koos valitsemisala asutustega ühisel stendil.

Teadlikkuse uuring

2015. aastal viidi esmakordselt läbi avaliku arvamuse uuring Eesti elanike teadlikkuse kohta MAK 2014–2020 kohta, et oleks võimalik mõõta teadlikkuse parandamist mõõtvate tegevuste tõhusust. Maaelu üldist mainet pidas positiivseks 53% küsitletutest, lähedasel soovitaks end maapiirkonnaga siduda 62% küsitletutest. Põllumajanduse mainet pidas heaks 65% küsitletutest ja ettevõtjatele seda perspektiivikaks 55% küsitletutest. 82% küsitletutest teab, et riigilt või Euroopa Liidult on võimalik taotleda põllumajanduse ja maaettevõtluse arendamiseks toetusi. Tähtsaima toetuste valdkonnana nimetas kolmandik küsitletuist investeringuid maaettevõtlusesse ja kogukonna arengusse. Teisena nimetati esimeses valikus

investeeringuid põllumajanduse konkurentsivõime tõstmiseks, mida nimetas 23%. Tagasihoidlikuma prioriteedina nähti investeeringuid põllumajanduse keskkonnamõjude vähendamiseks.

Maaelu arengukavast olid kuulnud pooled küsitletutest, sealjuures 46% maaeluga mitteseotutest ja 63% põllumajandusega seotutest.

Maaelu arengukava raames antud põllumajandus- ja maaelutoetuste mõju Eesti põllumajanduse ja maaelu arengule hinnatakse valdavalt positiivseks. Senistest toetustest põllumajandusele ja maaelule hinnatakse kõige olulisemaks investeeringuid põllumajanduse konkurentsivõime tõstmiseks.

Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuselt telliti **keskkonnakaitse ja loodushoiu täienduskoolituse õppekava koostamine konsulentidele**. Õppekava arvestab järgmiste teemadega: keskkonnakaitse, looduskaitse ja keskkonnaõigus, põllumajanduse mõju keskkonnale ning nõuded ja praktikad põllumajanduse mõju ning reostuse vähendamiseks (vesi, muld, õhk, elurikkus, jäätmekäitlus), kliimamuutuste mõju põllumajandusele ning sellega kohanemine, keskkonnasäästlik majandamine ja mahepõllumajandus, toetustega seotud keskkonnanõuded põllumajandustootjatele.

Maaeluministerium tellis Kera OÜlt järgmiste **õppekavade väljatöötamise**: nõustamismetoodika ja eetika täienduskoolituse õppekava aluste väljatöötamise; mentorluse õppekava aluste väljatöötamise, võttes aluseks Maaeluministeriumi ametnikelt ning Maaelu Edendamise Sihtasutuselt saadud sisendi mentorlusteenuse korralduse kohta; loomakasvatuse, taimekasvatuse, aianduse, põllumajandussaaduste töötlemise ning ettevõtte juhtimise ja majanduse täienduskoolituse õppekavade aluste välja töötamine, võttes aluseks Maaeluministeriumi ametnikelt ning põllumajandustootjate esindajatelt saadud sisendi õppekavade teemade, sisu ja väljundite osas; koolituste tellimiseks hankedokumentide tehnilise kirjelduse näidise koostamine; hindamismetoodika aluste kohta ettepanekute koostamine. Õppekavad töötatakse välja 2016. aasta lõpuks.

Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutuselt telliti 26 ühepäevase **mahepõllumajandusliku tootmise kohustusliku täiendkoolituse** korraldamine põllumajandustootjatele Eesti erinevates piirkondades. Koolituste eesmärgiks oli täiendada tootjate praktilisi teadmisi mahepõllumajandusliku tootmise kohta, samuti toodete ettevalmistamise, turustamise ning märgistamise kohta. Mahepõllumajanduse täiendõppe koolituse sihtgrupiks on mahetootjad. 10 koolitust korraldati maheettevõtetes ja 16 koolitust teoreetiliste koolitustena. Koolitused korraldati järgmistel teemadel: põllukultuuride kasvatus (6); köögiviljakasvatus (3); marjakasvatus (2); puuviljakasvatus (1); ravim- ja maitsetaimikasvatus (1); veisekasvatus (3); lambakasvatus (3); kitsekasvatus (1); linnukasvatus (1); mesindus (1); taimekasvatussaadustest toodete valmistamine (2); loomakasvatussaadustest toodete valmistamine (2). Koolitustel kasutati nii palju kui võimalik piirkondlikku mahetoodangut. Lisaks jaotusmaterjalile jagati Maaeluministeriumi poolt välja antud mahepõllumajanduse trükiseid ja muid teemaga seotud trükiseid: „Hea Mahe Liha“ (MTÜ Saare Mahe), „Musta sõstra kasvatus“ (Eesti Maaülikool), „Teaduselt mahepõllumajandusele“ (Eesti Maaülikool/Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus). Osalejate tagasiside põhjal võib

kokkuvõtvalt öelda, et soovitakse suuremat koolituspäevade arvu. Kuigi koolitusi on üle Eesti kokku suhteliselt palju, leiavad tootjad, et kui vaadata piirkondade ja teemade lõikes, siis on koolituste hulk väike. Soovitakse, et sama teemat võiks pakkuda rohkemates piirkondades, eelistatakse ikkagi oma või naabermaakondades toimuvaid koolitusi. Hinnatakse koolitusi, mis viiakse läbi maheettevõtetes, kus saab tutvuda praktilise kogemusega. Esinejatena soovitakse samuti lisaks ekspertidele näha praktilise kogemusega lektoreid

Maaeluministerium koostöös Põllumajandusameti, Eesti Maaparandajate Seltsi ja Eesti Maaülikooliga korraldab kolmepäevase **Baltimaade** suurima **maaparandusala** **konverentsi**, kus Balti riikide, Soome, Gruusia ja Venemaa maaparandusspetsialistid, teadlased ja ametnikud jagasid kogemusi eesvoolude korrastamise, kalapääsude, kobraste tegevuse tõkestamise, uute tehnoloogiate ning maaparandushoiukavade teemal. Konverentsil esitati Eesti mullastiku tutvustav ettekanne, koostati ja trükiti samateemalised infolehed, tutvustati kaasaegset tehnikat töös koos ehituses vajalike materjalide demonstreerimisega. Demonstreeriti kaasaegseid drenaaži-, hooldus- ja ehitustööde masinaid. Eesti kogemusest rääkisid konverentsil Maaeluministeriumi põllumajandus- ja maaelupoliitika endine asekancler Illar Lemetti, Heiki Pajuri Põllumajandusametist, professor Alar Astover Eesti Maaülikoolist, Peep Simm Keskkonnaministeriumist ja Nikolai Laaneto Loodushoiu Ühingust LUTRA. Maaparandus on valdkond, millele on pööratud tähelepanu ka Eesti maaelu arengukavas aastateks 2014–2020. Selleks on võimalik toetust taotleda maaelu arengukavas põllu- ja metsamajanduse taristu arendamiseks ette nähtud meetmetest.

2. PRIA ülevaade avalikkuse teavitamisega seotud tegevustest

PRIAs korraldab klientide ja avalikkuse teavitamist teabeosakond (edaspidi TO) koostöös teiste osakondadega ning Maaeluministeriumi avalike suhete osakonnaga.

TOs töötas 2015. aasta algul 5, alates maikuust 4, spetsialisti, kelle ülesanneteks oli meedia ja avalikkuse teavitamine, klienditeeninduse ja kliendi tagasiside haldamine, kodulehe osalemine e-teenuste rakendamisel ja nende turundus, asutuse sisekommunikatsiooni korraldamine, sh uue siseveebi *Pirjo* väljatöötamine ja juurutamine jne.

Seoses uue programmiperioodiga käivitus MAK 2014–2020 nn investeringumeetmete rakendamisel protsessipõhine töökorraldus. Valmisid standardprotsessid infovahetuse korraldamiseks klientide ja meetmetega seoses. Uus töökorraldus näeb ette kõigi meetmete rakendamisega seoses ka teavituspilude koostamist ja täitmist osakondade koostöös.

PRIA andis oma sisendi Maaeluministeriumi eestvedamisel valminud MAK 2014–2020 kommunikatsioonistrateegiasse ja selle rakenduskavasse.

Suurim osa PRIA teavitustöö mahust oli 2015. aasal seotud MAK 2014–2020ga (ca 130 erineva sisuga vastuseid päringutele, selgitusi, artikleid, intervjuusid, pressiteateid, uudiseid, e-infokirju, trükiseid). MAK 2014–2020 lõikes toimus teavitustöö nii vana kui ka uue

perioodi meetmete ja probleemidega seotult, kuid valdavas ülekaalus olid tegevused seotud uute meetmete ja tööprotsessidega.

Sisendi teavituse korraldamiseks saime MAK 2014–2020 ja PRIA kommunikatsioonistrateegiast, PRIA arengukavast, klientide jooksvast tagasisidest ja meedia huvist, koostööst teiste asutustega.

TO initsiatiivil toimus 2015 **PRIA maine ja klientide infovajaduse uuring**, mille käigus AS Faktum@Ariko viis augustikuus läbi telefoniintervjuud 400 kliendiga (32 küsimust). Klientide valimi koostamisel oli aluseks kliendi reaalne kokkupuude PRIAga perioodil 2014–2015 ning PRIA sihtgruppide profiil meetmete, kliendi ettevõtlusvormi, majandusüksuse suuruse ning tegevuskoha alusel.

Hinnang PRIA teavitusele ja klienditeenindusele

Uuring näitas, et peamine infokanal PRIA ja toetustega seoses on PRIA koduleht, mida hinnati ka kõige enam kliendi vajadusi rahuldavaks kanaliks kõigis alarühmades. Teavitustahendina olid oluliselt järgmisel kohal PRIA saadetud kirjad. Langenud oli trükiste osatähtsus (2010 oli esikohal, 2015 osatähtsus 22%), kasvanud PRIA elektroonilise infokirja olulisus (29%). PRIA pakutavat infot hindas arusaadavaks 96%. Kõige vähem kasutati infoallikana Eesti ja ELi määruseid toetuste ja nõuete kohta (34% polnud neid lugenud). Enim otsitava infona nimetati teavet toetuste tingimuste kohta (32%) ja toetuste taotlemise kohta (28%). Kõigis sihtgruppides oli tõusnud e-PRIA teenuste kasutajate osakaal (62% olid kasutanud), 59% kasutajatest olid sellega hakkama saanud iseseisvalt. PRIA klienditeenindusele andsid positiivse hinnangu 96% küsitletutest.

Uuringu kokkuvõte on avalikustatud PRIA kodulehel http://www.pria.ee/images/tinybrowser/useruploads/files/PRIA_aruanne_2015_kokkuvote_kodulehele.pdf

Teavitamiseks kasutatud kanalid

Enim kasutatav kanal PRIA ja MAK 2014–2020ga seotud info saamiseks on klientidele PRIA **kodulehekülg www.pria.ee**, selle avalehel on ka juurdepääs **e-PRIAle** <http://www.pria.ee/et/ePRIA>. Suureneb e-PRIA teenuste osakaal (sisaldab kasutusjuhendeid teksti ja videona). 2015 oli paralleelselt kasutusel e-PRIA kaks versiooni, kuna uusi teenuseid arendatakse uues keskkonnas.

PRIA kodulehe ülesehitus on klientide huvidest lähtuvalt valdkonnapõhine. Avalehe menüü „Oluline“ sisaldab viiteid teabele, mis puudutab kõiki PRIA kliente (sh nõuetele vastavus, objektide tähistamine, juhised korrektse maksetaotluse esitamiseks ja toetuse saamiseks osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, taotlusvoorude ajakava jne). Täpsed taotlusvoorude ajad teatab PRIA investeringumeetmete kohta **Ametlike Teadaannete** (www.ametlikudteadaanded.ee/) vahendusel. Käimasolevate taotlusvoorude info on kodulehe avalehel eraldi menüüs. Infot on kodulehel võimalik leida ka otsingumootori abil.

Valdkonnapõhised alajaotused sisaldavad teavet kõigi PRIA vahendatavate toetuste kohta (iga meetme kohta tutvustus, juriidilised alused, väljaprintitavad ja/või arvutis täidetavad taotluse

vormid; näidised juhenditega vormide täitmiseks; erinevate meetmete puhul veel spetsiifilisi abimaterjale). Põhjalikum info taotluse esitamise, sellega kaasnevate nõuete ja kohustuste ning menetluse kohta on juhendites „Abiks taotlejale“, mis valmivad PRIA ja Maaeluministeriumi koostöös.

2015. aastal ilmusid ja jõustusid paljude meetmete määrused üsna vähe aega enne taotlusvooru ning aega detailsete „Abiks taotlejate“ koostamiseks nappis. Seda korvas PRIA kodulehel meetmete detailsema tutvustamisega, mille tekstidesse lisati hüperlingid vajalikele põhjalikematele allikatele, sh õigusaktidele ja selgitavatele juhistele mujal, sh näiteks Maaeluministeriumi kodulehel.

Kodulehel uudiste rubriigis avaldatakse teateid ja uudiseid nii PRIAlt kui partneritelt. Toetuste määramise ja maksete kohta avaldab PRIA andmeid kodulehel. Info on leitav finantsaastate lõikes otsingumootori kaudu <http://www.pria.ee/et/toetused/toetusesaajad/>, üksikute meetmete lõikes on määratud toetuste kohta andmed iga meetme vastava taotlusvooru lehel rubriigis „Toetuste saajad“.

Rubriik „Statistika“ avalehel sisaldab eelarve- ja analüüsisiosakonna koostatud andmeid PRIA makstud toetuste kohta erinevate perioodide, arengukavade, meetmete, Eesti ja ELi summade, kohalike omavalitsuste ja maakondade lõikes. Esmakordselt sisustati 2015. aastal avalehel rubriik „Toetuste eelarved“, mis sisaldab jooksvaks aastaks toetusteks eraldatud summasid meetmete lõikes.

Kodulehe vahendusel saavad kliendid broneerida aega taotluste ja andmete esitamiseks ja e-PRIA kliendarvutite kasutamiseks maakondlikes teenindusbüroodes. Kodulehe kaudu on ka võimalus liituda e-infokirja listiga, anda tagasisidet ja tellida RSS uudistevoog. Avalehe kaudu on kättesaadav põllumassiivide elektrooniline veebikaart, mida 2015 uuendati.

Pressiteateid MAK 2014–2020ga seonduvatel teemadel edastas PRIA aasta jooksul 11 (suurematele sihtgruppidele huvi pakkuvate taotlusvoorude alguste, tulemuste ja toetuste määramise kohta). Pressiteadete suhteliselt väike hulk tuleneb sellest, et sellelaadse jooksva info avaldamise peamine allikas on e-infokiri.

PRIA Facebook'i lehekülg (<https://www.facebook.com/pages/P%C3%B5llumajanduse-Registrite-ja-Infootsiooni-Amet-PRIA/113935215341209?fref=ts>) võeti kasutusele 2014. aasta alguses. 2015. aasta lõpu seisuga jälgis lehekülge pisut üle 600 (2014 oli jälgijaid ca 300) Facebook'i keskkonna kasutajat. Statistika järgi on populaarsemad postitused jõudnud ka kuni 3 200 Facebook'i kasutaja uudisvoogu (*reach*). Kõik lehekülje „fännid“ on liitunud lehega nn orgaaniliselt (*organic likes*).

PRIA Facebook'i lehel teeme tavapäraselt minimaalselt ühe postituse nädalas, toetuste taotlemise perioodidel ka kuni kolm postitust päevas. Facebook'i leht on eelkõige mõeldud lisakanaliks PRIA peamiste sõnumite edastamisel – uudistele laiema kõlapinna saamiseks, tähtsamate PRIAt puudutavate meediakajastuste jagamisel, värskete infokirja ilmumisest teavitamisel; uute trükiste või juhendmaterjalide valmimine, PRIA uute e-teenuste tutvustamisel; info taotlusvoorude alguse või lõpu kohta, olulise statistika jagamine jms.

Samuti oleme jaganud teisi põllumajandusvaldkonnaga seotud *Facebook*'i postitusi. PRIA postitusi on edasi jaganud ka paljud teised põllumeeste erialaliidud ja ühingud.

PRIA elektrooniline infokiri ilmub üks kord kuus (veebruaris erandlikult kahel korral). MAK 2014–2020 teemasid käsitleti igas e-infokirjas. Infokiri edastab jooksvalt lõppenud taotlusvoorude tulemusi, toetuse määramisi ja maksmisi, teateid algavate taotlusvoorude kohta, selgitavaid artikleid ja juhiseid eelkõige toetuste taotlemiseks, uutest ja muutunud nõuetest arusaamiseks, e-teenuste ja uue hinnakataloogi kasutamiseks jne, samuti meeldetuletusi klientide kohustustega seotud meeldetuletustega. Infokirjas vahendame ka meie klientide jaoks olulisemaid teemasid kajastavaid pressiteateid.

Infokiri saadetakse automaatselt kõigile infokirja listiga liitunutele, 2015. aasta lõpuks oli liitunud ca 8 000. Listiga saab liituda PRIA kodulehel (bänner), kus on arhiveeritud ka kõik varasemad infokirjad, aadressil <http://www.pria.ee/et/uudised/infokiri>.

Infokirjas olevaid teateid vahendab sageli meedia. Samuti ajendab see ajakirjanikke teemasid põhjalikumalt käsitlema ja PRIAlt lisainfot küsima. Regulaarselt vahendavad infokirjast pärit teavet maaleht.ee, delfi.ee, aripaev.ee pollumajandus.ee, Maa Elu jt.

Maaleht (edaspidi ML) on kliendiuringu andmeil kõige olulisim paberväljaanne, kust saadakse infot PRIA ja toetustega seoses. ML oli 2015 jätkuvalt PRIA lepinguline partner tasutud teabe avaldamisel. Maalehele, Maamajandusele ja nende *online* kanalile andsime 2015. aastaks MAK 2014–2020ga seotud infot kokku 29 korral, sellest 11 korral PRIA tasutud teabena. Käsitlesime probleeme seoses võrdlushindade kataloogi rakendamisega, uute toetuste rakendamisega, taotlusvoorude ajakavaga. Erilise tähelepanu all olid MAK 2014–2020 uued meetmed, nende nõuded, taotlemise ja toetuste kasutamise tingimused (põllumajandusettevõtete ajakohastamine, väikeettevõtete investeeringutoetus, maaelu mitmekesistamine, keskkonnatoetused, erakorralised investeeringutoetuste taotlusvoorud seoses seakatkuga jm), e-PRIA uute teenuste tutvustus; selgitused taotlejate ja taotluste osas läbiviidavate kontrollide kohta – neis artiklites selgitati veel kord kontrollitavate nõuete sisu. MLi initsiatiivil ilmus PRIA peadirektori asetäitja intervjuu PRIAs läbiviidud auditite teemal.

PRIA tutvustuse tasutud teabena avaldasime ML raamatus „Aasta põllumees 2011–2015“.

Ka ML ajakirjanike päringud puudutasid analoogseid teemasid. Lisaks tuli vastata üldistele küsimustele: millised uued meetmed ja uued nõuded rakenduvad; milliseid konkreetseid toetusi võivad uuel perioodil taotleda hakata teatud sihtgrupid (nt aiandussektor, piimalehmade pidajad, seakasvatuse või piimalehmapidamise lõpetajad); milliseid toetusi saavad mesinikud; mida tuleb teha mahetootjaks saamiseks; millised on mahetoetused jne.

Teistest väljaannetest püsis Äripäeva, ja selle portaali pollumajandus.ee huvi PRIA ja toetustega seotud teemade vastu. ÄP ajakirjanikud avaldavad oma kanaleis sageli PRIA allikatest pärit infot ka oma nimede all. Eriline huvi püsib toetustega seotud pettuste ja kohtuasjade vastu. ÄP vahendusel andsime ka põhjalikku infot võrdlushindade kataloogi rakendamisest.

BNS vahendas infot taotlusvoorude toimumise, toetuste määramise ja maksmise vastu. MAK ga seotud päringuid esitas BNS 7. BNS vahendas ka PRIA laialisaadetud pressiteateid nii originaalina kui toimetatud sise- ja majandusuudistena ning tegi uudiseid infokirjas ilmunud materjalidest.

Maakonnalehtedest oli suurim Saarte Hääle päringute arv (MAK 2014–2020 teemadel 10). Saarte Hääle koostas korduvalt artikleid lehe tõstatatud teemadel, küsides kommentaare ja andmeid PRIAlt: milliseid toetusi saavad viinamarjakasvatajad; nn ravimtaimede kasvatamise nõue loomade heaolu toetusega seoses; piirkondliku mullakaitse toetuse taotlemine Saaremaal; mida tähendab väiketootjate kava ja sellega liitumine.

MAK 2014–2020ga seotud materjali korduvad kasutajad ja päringute esitajad on olnud ka Sakala, Valgamaalane, Järva Teataja, Lääne Elu, Meie Maa, Pärnu Postimees, Lääne Elu, Koit, Postimees.

Täiendavaid andmeid oleme PRIAga seotud teemadel andnud võrukeelsele Uma Lehele. Korduvalt tegi päringuid Eesti Ekspress, kuid artikleid küsituga seoses ei ilmunud.

Uuematest väljaannetest tekkisid PRIA info avaldamisel püsivamad suhted Postimehe grupi lisalehega Maa Elu, mis avaldas omalt poolt toimetatuna PRIA e-infokirjade ja pressiteadete materjale ning kodulehel avaldatud artikleid.

Korduvalt tuli erinevatele väljaannetele selgitada toetusõiguslikkuse nõudeid seoses maa kasutamise õiguslike alustega, nõuetele vastavuse nõuetega, toetuste sihipärase kasutamise järelevalvega pärast toetuse väljamaksmist, noortaluniku toetuse saamisel kehtivate nõuetega, võrdlushindade kataloogiga, maastikuelementidega. Elavat huvi tundis meedia suve lõpul toimunud kahe erakorralise investeringutoetuste taotlusvooru vastu – kui paljud seakasvatajad kavatsevad seakasvatuse lõpetada, kui paljud investeerida bioohutusnõuete tõhustamisse. Kõiki PRIA omakanaleid ja meedia abi tuli kasutada 2015. aasta aprillikuu lõpus, teavitamiseks klientide suurimaid sihtgrupe – pindala- ja loomatoetuste taotlejaid – 2. mail algama pidanud taotlusvooru edasilükkamisest.

Trükised

Märtsis valmistasime 9000 brošüüri „Põhitõed pindalatoetuste ja loomatoetuste taotlemisel 2015“ (formaad B5, 16 lk). Trükis sisaldab taotluste esitamise juhiseid, kõigi meetmete lühitutvustust ja e-PRIAs taotluse esitamise kirjeldust. 5 900 tk saadeti posti teel taotlejatele, ülejäänud eksemplare levitati Maamessil, infopäevadel ja PRIA teenindusbüroodes. Kuues maakonnas viidi läbi pilootprojekt – paberil materjale ei saadetud, paberteavitus asendati e-teavituse ja muudes võimalikes kohalikes kanalites teavitamisega (e-kirjad klientidele ja sidusorganisatsioonidele, vallalehtedele, teavitus ja juhendamine teenindusbüroos), kaasati nõuandeteenistuse konsulendid.

9 000 eksemplari lasime trükkida ja neist 5 900 saatsime klientidele koju ka põllumajanduskultuuride loetelu, samuti trükiti 2 lk infolehed ökoalade ja rohestamise nõuete kohta. Büroodes jagamiseks valmistati PRIAs A4 infolehed keskkonnasõbraliku majandamise uue meetme ja mahetootmise meetme kohta (tiraažid al 1000).

Kliendi soovi korral tehti lisaks teenindusbüroodes väljatrükke elektroonilisel kujul PRIA kodulehel olevatest juhenditest „Abiks taotlejale“ vastavalt meetmele, mille infot klient otsis.

e-PRIA teavitus

2015. aastal läbiviidud PRIA maine ja klientide infovajaduse uuringust selgus, et 62% küsitletud valimist on kasutanud e-PRIA teenuseid. See on kõrgem kui 2012. aastal (siis oli 48%). Alates 2011 on MAK 2014–2020 suurimal sihtgrupil, looma- ja hektaripõhiste toetuste taotlejatel, võimalik e-PRIAt aina rohkem kasutada, kuna e-teenuseid on aasta-aastalt lisandunud. 2014. aasta sügisel lansseeriti senise e-PRIA kõrvale ka uus e-PRIA portaal, kuhu hakati looma uusi ja senisest mugavamaid e-teenuseid. e-PRIA veebilehele pannakse lisaks teenustele ja nende kasutamise seotud juhenditele ka e-PRIA klientidele vajalikke teateid ja uudiseid.

2015. aastal sai LEADER strateegia toetuse ja põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetust III taotlusvoorus taotleda ainult e-PRIA vahendusel. Samuti toimus keskkonnasõbraliku majandamise toetuse, keskkonnasõbraliku aianduse toetuse keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse tegevuse, keskkonnasõbraliku aianduse toetuse puuvilja- ja marjakasvatuse tegevuse, piirkondliku mullakaitse toetuse taotluste vastuvõtt ainult e-PRIA vahendusel. 2015 kevadel uuendati ja ajakohastati kõiki pindalatoetuste taotlemisega seotud videojuhendeid. Need on leitavad PRIA *YouTube*'is ja viidatud PRIA kodulehel nii juhendite rubriigis kui ka vastavate meetmete tutvustuse juures. Samuti on viited videojuhenditele e-PRIAs iga vastava e-teenuse juures. Kõiki uusi videojuhendeid reklaamiti PRIA *Facebook*'i lehel. Videojuhendeid saab ekraanidelt vaadata PRIA maakondlikes teenindusbüroodes, kus e-PRIA kliendarvutite juures juhendavad vajadusel kliente PRIA töötajad. Nõuandekeskustes pakuti 2015. aastal e-PRIA juhendamise võimalust kõikidele põllumajandustootjatele, -töötajatele ja turustajatele ning teistele maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele ja isikutele, kes vajasisid abi e-PRIA kasutamisel. Klientidele õpetati e-PRIA kasutamist, oma põldude andmete e-PRIAsse sisestamist ning aidati soovijatel taotlus elektrooniliselt ära esitada. Samuti said need, kel puudub arvuti või internetiühendus, kasutada nõuandekeskuste arvuteid oma taotluse täitmiseks ja esitamiseks. 2015. aastal esitasid pindala- ja loomatoetuste taotlusperioodil oma taotluse e-PRIA vahendusel kõigist taotlejatest 69,7% (92,9% taotlusalusest pinnast).

Üritused ja kohtumised

16.-18. aprillil 2015 toimus Tartus **Maamess**, kus PRIA oli esindatud ühises messiboksis koos Maaeluministeriumi ja teiste selle haldusala asutustega – Maaelu Edendamise Sihtasutuse, Maamajanduse Infokeskuse ja Põllumajandusametiga. Tutvustasime e-PRIA teenuseid ja PRIA elektroonilist infokirja, kohal olid erinevate meetmete spetsialistid, kes vastasid huviliste küsimustele.

Alates 2008. aasta aprillikuust tegutseb **PRIA klientide nõukoda**, mille istungitel osaleb PRIA juhtkond, maaeluminister ning PRIA kutsel 15 roteeruvat liiget, kes on PRIAga pikaajaliselt aktiivselt suhelnud kliendid, sh maaelu arengukava toetuste kasutajad. 2015. aastal toimus kaks kliendinõukoja istungit. MAK 2014–2020 teemadest olid laual uue

programmperioodiga seotud teemad (meetmed ja nõuded, eelarved, taotlusvoorude ajakava jne). Istungitel andis minister ülevaateid olukorrast põllumajanduspoliitikas, PRIA peadirektor PRIA uudistest ja uueks perioodiks seatud eesmärkidest. Kliendinõukojast saadav info ja tagasiside on PRIAle üheks sisendiks oma tööprotsesside täiustamiseks ja kliendikesksemaks muutmiseks.

Tegevust jätkasid **infotelefonid** klientide abistamiseks. Kahel erineval põhinumbril helistajad saavad PRIA keskuse piirkonnabüroode töötajatelt vajalikku teavet kõigi MAK 2014–2020 meetmetega seoses – eraldi telefon on ühikupõhiste (737 7679) ja investeringumeetmete (737 7678) jaoks. Klientide kirjalike päringute jaoks toimib e-posti aadress info@pria.ee, kuhu laekuvatele päringutele vastavad samad inimesed, kes töötavad infotelefonil. Laekuvate küsimuste kohta koostatakse analüüsi, mis on sisendiks teistes tööloikudes, sh teavituse korraldamisel.

Klientidelt tagasiside kogumine. Teenindusalast tagasisidet, mis hõlmab ka MAK 2014–2020 meetmetega seonduvaid teemasid, kogutakse klientidelt mitmel viisil: teenindusbüroodes on blanketid ja võimalus neid postitada kohapeal sisepostkasti; blankette jagavad inspektorid kohapealses kontrollis käies. Kodulehel oleva banneri kaudu saab tagasisidet saata internetis. PRIAs on välja töötatud ja toimiv meetodika tagasiside haldamiseks ja vajadusel kliendile vastamiseks.

3. SA Erametsakeskuse ülevaade avalikkuse teavitamisega seotud tegevustest

Erametsanduse portaalis www.eramets.ee kajastatakse infot kõigi EMK administreeritavate MAK 2014–2020 raames erametsaomanikele suunatud toetuste kohta. Portaalil on kättesaadavad taotlusvormid ning selle juurde kuuluvad lisadokumendid, õiguslikud alused (määrused ja nende lisad), taotluste vastuvõtuajad ja kohad, muu info ja teated. Portaalil avaldatakse teateid taotlusvoorude algusest, infopäevade toimumisest ja taotlusvooru tulemustest (näiteks kui suures summas esitati taotlusvoorus taotlusi). Pärast toetuse otsuste tegemist lisab EMK portaali lingi PRIA veebilehele, kus avaldatakse toetuse saajate nimekirjad.

Taotlejate teavitamisel ning nende abistamisel taotluste esitamisel kasutatakse aktiivselt erametsanduse tugisüsteemi, eelkõige erametsanduse konsulente ja metsaühistuid. Metsaühistud omakorda informeerivad oma liikmeskonda, toimivad mitmed infolistid. Metsaühistud korraldavad oma liikmetele mõeldud info- ja koolituspäevi, kus tutvustatakse ka MAK 2014–2020 raames antavaid erametsaomanikele mõeldud toetusi. Metsaühistutesse on koondunud ligikaudu 10 000 metsaomanikku.

2014. aastal meetme 8 taotluste vastuvõttu ei toimunud ja seetõttu teavitust ei tehtud. Natura 2000 erametsamaa toetuse taotluse vastuvõttust teavitas Erametsakeskus 2014. aastal taotlejaid erandkorras e-posti ja e-posti aadressi puudumisel tavaposti teel. Teavitus saadeti 6 000 kontaktile (4 000 e-posti teel ja 2 000 tavaposti teel). 2014. aastal toimus taotlusvoor

tavapärasest kuu aega varem. Reklaam taotluste vastuvõtu kohta ilmus 16 maakondlikus lehes ja lisaks Maalehes.

2015. aastal ilmusid Natura 2000 erametsamaa toetuse ja meetme 8 taotluste vastuvõtu kohta reklaamid kõikide maakonna lehtedes, Maalehes ja Postimehes. E-posti teel saadeti meeldetuletus Natura 2000 erametsamaa toetuse taotlejatele, kes on varem EMKst toetust taotlenud ja kes on andnud oma e-posti aadressi. Infopäev toimus Sakus, Tartus, Pärnus ja Rakveres, kus tutvustati meetme 8 ja Natura 2000 erametsamaa toetuse saamise tingimusi. Lisaks toimus eraldi infopäev metsaühistutele, kus metsaühistute esindajaid juhendati taotlejate abistamiseks toetustaotluste täitmisel.

4. Põllumajandusuuringute Keskuse ülevaade hindamise teavitustegevustest

Hindamisalane teavitamine

Hindamisalane teavitamine on üks olulisi PMK hindamisalaseid tegevusi. See on tähtis nii põllumajandustootjatele, ametnikele kui ka teistele huvigruppidele nii nende tulevaste tegevuste planeerimisel kui ka käesolevatele tegevustele hinnangu saamiseks. 2015. aastal toimus hindamisalane teavitamine sarnaselt eelnevatele aastatele. Püsihindaja viis läbi mitmeid infopäevi, mis olid peamiselt suunatud põllumajandustootjatele, ametnikele ja teistele huvilistele. Jooksvalt uuendati infot 2. telje püsihindamist tutvustaval kodulehel <http://pmk.agri.ee/pkt/>. Püsihindajad osalesid konverentsidel ja seminaridel hindamisalaste ja ka muude erialaste ettekannete ja poster-ettekannetega ning erinevates allikates avaldati artikleid ja asjakohast infot. Osaleti ka mitmetes projektides, töögruppides ja võrgustikes.

Tagasiside seirevalimis olevatele tootjatele

Nii nagu eelnevatel aastatel, saadeti ka 2015. aastal tagasiside elurikkuse seirevalimis olevale 66 tootjale. Sarnaselt eelnevatele aastatele sisaldas ülevaade seires oleva tootja maadel läbi viidud lindude ja kimalaste hindamise tulemusi alates aastast, mil tootja seirevalimisse kaasati.

Võrdluseks toodi välja ka nende indikaatorite keskmised näitajad seirepiirkonniti ja tootmistüübiti. Tagasiside tootjatele jagati ka üldist infot PMK poolt läbi viidud keskkonnatoetuste hindamise ning muude PMK poolt läbiviidavate tegevuste kohta. Lisaks informeeriti tootjaid, et 2016. aasta lõpuks peab Maaeluministeriumil valmima MAK 2007–2013 järelhindamisaruanne. Seirevalimi tootjatele seletati, et seoses sellega valmis ka PMKI 2015. aasta algul senisest põhjalikum aruanne. Anti ülevaade, millistest peatükkidest aruanne koosneb ja viidati, kus PMK kodulehel aruandega tutvuda saab.

Põllumajandusuuringute Keskuse poolt korraldatud koolitused ja infopäevad

18. augustil 2015 korraldas PMK MAK 2014–2020 põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme keskkonnasõbraliku majandamise toetuse algkoolitust läbiviivatele lektoritele

koolituse, kus käsitleti nii keskkonnasõbraliku majandamise toetuse määrusest tulenevaid nõudeid kui ka nende seost keskkonnasäästliku põllumajandusega.

Koolitusel käsitletud teemad:

- Eesti maaelu arengukava 2014–2020 ning põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetme olemus;
- Nõuetele vastavuse süsteem;
- Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse ja lisategevustega seonduv (sh nõuded, tegevused);
- Keskkonnasõbraliku majandamise toetusega seotud toetused.

Lektoritena esinesid PMK ja Maaeluministeeriumi spetsialistid. Kokku osales seminaril 25 inimest (keskkonnasõbraliku majandamise toetuse algkoolituste läbiviijad, põllumajandusnõustajad, PRIA ja Maaeluministeeriumi ametnikud).

Oktoobris ja novembris 2015 toimusid PMK koordineeritud keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustuslikud algkoolitused. Koolituste korraldamiseks viidi läbi riigihange, mille võitis MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus. Algkoolitused toimusid neljateistkümnes maakonnas, kus läbiviidud 30 koolitusest võttis osa kokku 1 550 põllumajandustootjat. 2015. aastal keskkonnasõbraliku majandamise toetust taotlenud tootjatest läbis algkoolituse 93% (1 330 taotlejat). Kohustusliku algkoolituse mitteläbimise pärast vähendati väljamakstavat keskkonnasõbraliku majandamise toetust 106 taotlejal.

Koolitustel osalenud tootjate tagasiside koolitustele oli üldjuhul positiivne, negatiivsetest pooltest mainiti koolituste lühikest etteteatamise aega ja märgiti, et toetuse nõuetest võiks pigem enne taotlemist rääkida. Tagasiside lehel küsiti tootjatelt ka seda, millistest koolitustest nad oleksid huvitatud. Enim sooviti saada koolitusi väetamise, viljavahelduse, agrotehnika ja integreeritud taimekaitse teemal. Samuti huvitaksid tootjaid erinevatele tootmistüüpidele suunatud koolitused, nagu näiteks piimatootmine, lihavede kasvatamine, aiandus jne.

Hindamisega seotud info jagamine teistel üritustel

2015. aastal osalesid PMK põllumajandusseire ja uuringute osakonna töötajad mitmetel Eesti kui ka välisüritustel, kus jagati MAK 2014–2020 2. telje hindamisega seotud ja muud erialast infot.

28.-31. jaanuaril esines Pille Koorberg mitme ettekandega (Eesti kogemus seire- ja hindamissüsteemi ülesehitamisel, Eesti PKT ja Natura 2000 seire raames tehtavad tegevused jm) Horvaatias, Zagrebis toimunud Horvaatia maaelu arengukava 2014–2020 põllumajandusliku keskkonnatoetuse seire ja hindamisalasel seminaril, mille põhirõhuks olid elurikkusega seotud PKT meetmed Natura 2000 alal.

15. detsembril esines Priit Penu Saare Maavalitsuse poolt korraldatud planeerimisalasel seminaril ettekandega „Väärtuslik põllumajandusmaa“.

18. veebruaril esines Eneli Viik Viljandi Linnaraamatukogus Keskkonnaameti korraldatud kohalikele huvilistele mõeldud loenguõhtul suulise ettekandega „Põllumajandusmaastiku elurikkus ja mahepõllumajandus“.

27. veebruaril esines Priit Penu Eesti Maaülikooli korraldatud mahekoolitusel „Mullaviljakuse parandamine ja vahekultuurid külvikorras“ ettekandega „Mullaseire tulemustest mahetootjale“.

Aprillis esines Karli Sepp Sakus, Põllumajandusameti poolt korraldatud inspektorite koolitusel suulise ettekandega „Mahe ja tava väetamise võrdlus Kuusiku katsete põhjal“.

28.-29. aprillil toimus Saksamaal, Oldenburgis HELCOM'i tööseminar teemal „Toiteelementide arvepidamisest Läänemere maades“, kus Livi Rooma esines suulise ettekandega „Toiteelementide arvestamisest ja arvepidamisest Eestis“ ning koostas seminari lõppraporti jaoks Eesti kohta kokkuvõtte.

1.-2. juunil Tallinnas toimunud Põllumajandusuuringute Keskuse poolt korraldatud rahvusvahelisel konverentsil *11th Nordic Pesticide Residue Workshop* esines PMK esindaja Kadri Allik ettekandega *Pesticide Residues in Estonian Arable Soils*. Ettekande koostasid Kadri Allik ja Priit Penu.

3. juunil toimus Tallinnas MAK 2007–2013 seirekomisjoni 16. istung, kus esines Livi Rooma ettekandega „MAK 2007–2013 2. telje meetmete püsihindamise tulemuste tutvustus“.

12. juunil esines Priit Penu Keskkonnaameti poolt korraldatud seminaril Vilsandi RP loenguga „Sissejuhatus põllumajandusmaa väärtuste teemasse. LÄÄNE-SAAREMAA NÄIDE

23. septembril viis Priit Penu läbi väliseminari ja pidas loengu muldadest Saaremaa Keskkonnaameti poolt organiseeritud päeval „2015 Rahvusvaheline mulla-aasta – terve muld tervislik elu“.

19.-21. oktoobril toimus Inglismaal, CEH (Centre for Ecology & Hydrology, Lancaster Environment Centre) poolt organiseeritud tööseminar *HNV areas in the Lake District – problems in designations and monitoring*, kus Tambet Kikas tegi suulise ettekande *The methodology in designating HNV areas in Estonia* ja osales välitöödel.

6. novembril toimus Tallinnas, Seaport Hotellis MapInfo GIS tarkvara ametlik maaletooja AS Regio poolt korraldatud tarkvara MapInfo GIS seminar, kus Tambet Kikas tegi suulise ettekande „Menüüd ja alamrakendused igapäevatöö lihtsustamiseks“.

27.-28. novembril osalesid Eneli Viik ja Ere Ploomipuu Leedus, Vilniuses Euroopa maaelu hindamise tugiuksuse (*European Evaluation Helpdesk for Rural Development*) poolt korraldatud töötoas „Maaelu arengu programmide keskkonnamõjude hindamine. Praktilised lahendused 2007-2013 järelhindamiseks“ (workshop *Assessing environmental effects of Rural Development Programmes. Practical solutions for the ex post evaluation 2007-2013*). Eneli

Viik esines suulise ettekandega *Estonian case study – Evaluation of agri-environment schemes' biodiversity objective*.

4. detsembril Tartus toimunud Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi ja Eesti Mullateaduse Seltsi koostöös korraldatud IV Mullapäeval esinesid Priit Penu ja Kadri Allik posterettekandega „Põllumajandustootjate mullaalased koolitused“.

Osalemine projektides, töögruppides ja võrgustikes

2015. aastal jätkas PMK osalemist EK Põllumajanduse Peadirektoraadi Euroopa Innovatsioonipartnerluse võrgustiku (EIP-AGRI) ja spetsiaalse teeninduspunkti (*EIP-AGRI Service Point*) töös.

Alates 15. detsembrist 2015 osaleb Põllumajandusuuringute Keskus 21-kuulises mestimisprojektis (*Twinning*) Makedoonias. Antud projekti juhib Holland ning Eesti ja Sloveenia osalevad juuniorpartneritena. Projekti konsortsiumis osalevad kõigi kolme riigi makseagentuurid (sh PRIA) ja Eesti poolelt on Põllumajandusuuringute Keskusest väljapakutud pikaajaline mestimisnõunik (inglise keeles *Resident Twinning Adviser*). Mestimisprojekt on ellu kutsutud Makedoonia makseagentuuri (AFSARD) suutlikkuse tõstmiseks liitumiseelse maaeluarenguprogrammi (IPARD) rakendamise protseduuride väljatöötamiseks ja täiendamiseks. Eelkõige nähakse projekti abi makseagentuuri auditeerimisel ning investeringumeetmete, maaelu mitmekesistamise ning tehnilise abi meetmete protseduuride ülevaatamises ja lihtsustamisel. Lisaks tuleb välja töötada akrediteerimispakett ka uutele planeeritavatele IPARD meetmetele (põllumajanduslik keskkonnatoetus ja mahepõllumajandus, Leader-meede, nõuandetoetus ning maapiirkonna infrastruktuuri meetmed).

Priit Penu ja Tambet Kikas osalesid väärtusliku põllumajandusmaa väljavalimisega seotud koosolekul Maaeluministeriumis, kus arutati väärtusliku põllumajandusmaa määratlemise meetodikat ja koostati määrust.

Kadri Allik osales Kliimapoliitika põhialused aastani 2050 arengudokumendi koostamise töögrupis (põllumajanduse valdkonnas) viiel kokusaamisel. Põllumajanduse valdkonnas koostati kaheksa suunist, mille eesmärgiks on anda pikaajaline suund põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks või selle kasvu piiramiseks aastani 2050.

Jana Adari osales Eesti maaeluvõrgustiku koostöökoja istungitel, mille peamisteks teemadeks 2015. aastal olid maaeluvõrgustiku seire ja hindamine, tegevusplaanid perioodiks 2014–2020 ning maaturismi edulugude väljaselgitamine.

Hindamisega seotud info avaldamine erinevates allikates

E. Viik. 2015. Mahepõllumajandus kui elurikkuse soodustaja. Maheleht 68, 1/2015, lk 9-11.

E. Viik. 2015. Kuidas elavad Eesti põllulinnud ja kimalased? Maablogi, 8.06.2015, <https://maablogi.wordpress.com/2015/06/08/kuidas-elavad-eesti-pollulinnud-ja-kimalased/>.

Kikas, Tambet; Bunce, Robert Gerald Henry; Kull, Ain; Sepp, Kalev (2015). *A review of the application of the high nature value concept in Estonia within the context of the European Union. International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology*, 11 (2), 143–157, 10.1504/IJARGE.2015.072902.

Lang, Mait; Vain, Ants; Bunce, Robert Gerald Henry; Jongman, Rob; Raet, Janar; Sepp, Kalev; Kuusemets, Valdo; Kikas, Tambet; Liba, Natalja (2015). *Extrapolation of in situ data from 1-km squares to adjacent squares using remote sensed imagery and airborne lidar data for the assessment of habitat diversity and extent. Environmental Monitoring and Assessment*, 187 (3), 1–16, s10661-015-4270-7.

Penu, Priit (23. september 2015) artikkel Äripäevas „Mullata kaob elu“.

Sepp, K., 2015. Agrotehnoloogia ja viljavaheldus saagikuse ja umbrohtumuse mõjutajana põldheinarohkes külvikorras. *Ajakiri Mahepõllumajanduse leht*, 68 (1), lk 6-8, Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskuse väljaanne.

Valentina Sagris, Tambet Kikas, Vincenzo Angileri, 2015. *Registration of land for the common agricultural policy management: potentials for evaluation of environmental policy integration. Int. J. Agricultural Resources, Governance and Ecology*, Vol. 11, No. 1. DOI: 10.1504/IJARGE.2015.069786.

5. Eesti Maaülikooli ülevaade hindamise teavitustegevusest

Kommunikatsioon ja teavitamine hindamise protsessis

Püsihindaja ja Maaeluministeriumi vahel toimus aasta jooksul arutelusid püsihindamise tööde ja andmete täpsustamise, sh uue perioodi toetusmeetmete ja hindamisega seotud küsimustes. Alljärgnevalt on toodud ülevaade olulisematest kohtumistest 2015. aastal:

- 14. jaanuar – MAK 2014–2020 seirekomisjoni 3. istung;
- 30.-31. jaanuar – Osalemine Eesti Majandusteaduse Seltsi 10. aastakonverentsil;
- 3. veebruar – MAK 2014–2020 seirekomisjoni IV istung;
- 19. veebruar – Korraldusametuse koosolek MAK püsihindamise teemal;
- 15. mai – Eesti maaelu arengukava 2007–2013 raames 2014. aastal teostatud uuringute tutvustamise infopäeval ettekande tegemine MAK 2007–2013 alameetme 1.6.1 uuringu tulemustest. Samuti ettekanne Investeeringutoetuste mõju modelleerimise tööst. Maaeluministerium;
- 22. mai – LEADER infopäeval (2015/2) „Optimaalse kaudse kulu määra välja töötamine LEADER meetme rakendamiseks uuel programmiperioodil“ uuringu tulemustest ettekande tegemine. Maamajanduse Infokeskus;
- 3. juuni – osalemine MAK 2007–2013 seirekomisjoni 16. istungil., sh püsihindaja ettekande tegemine 1., 3. telje ja Leader-meetme püsihindamise tulemustest;
- 17. juuni – PRIA kliendinõukoja kohtumine;

- 9. september – OECD poolt koostatava Eesti põllumajandus- ja toiduainetööstuse sektori ülevaate koosolekul ettekande tegemine OECD innovatsioonimõõdikutest Eesti põllumajanduse kontekstis. Maaeluministeerium;
- 30. september – MAK 2007–2013 hindamiskomisjoni 9. istung. Maaeluministeerium.
- 10. november – MAK 2014–2020 rakendusanalüüside arutelu. Maaeluministeerium.

Osalemine komiteedes, seminaridel ja töögruppides

Kersti Aro – osalemine maaeluvõrgustiku LEADER VIII suveseminaril. Teemaks oli kohaturundus. Meremäe vald, 13.-14. august 2015.

Kersti Aro – osalemine maaeluvõrgustiku koostöökoja 3. istungil. Jäned, 15. detsember 2015.

Mati Mõtte – osalemine ÜPP seire ja hindamise ekspertgrupi istungil „6th meeting of the Expert Group on Monitoring and Evaluating the CAP“ (17. märts 2015).

Mati Mõtte – Osalemine Põllumajanduskonsulentide Kutsekomisjoni töös Maaülikooli esindajana perioodil 1. jaanuar-31. oktoober 2015.